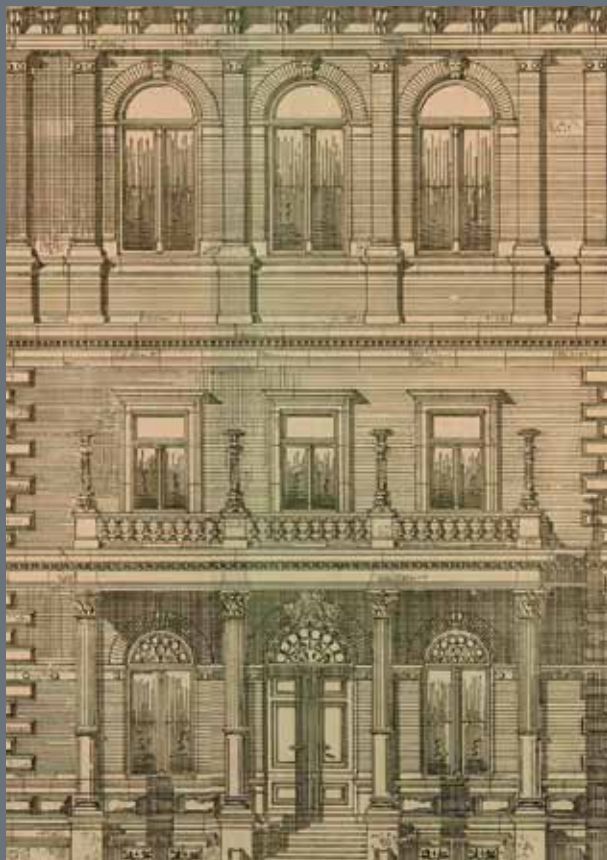

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

JAKŠA FIAMENGO

1946. – 2018.

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
SPOMENICA PREMINULIM AKADEMICIMA SVEZAK 245

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
SPOMENICA PREMINULIM AKADEMICIMA SVEZAK 245
ISBN 978-953-347-460-1 ISSN 1330-0865 (Tisak)
ISSN 2670-9988 (Online)
10.21857/y26kec35g9

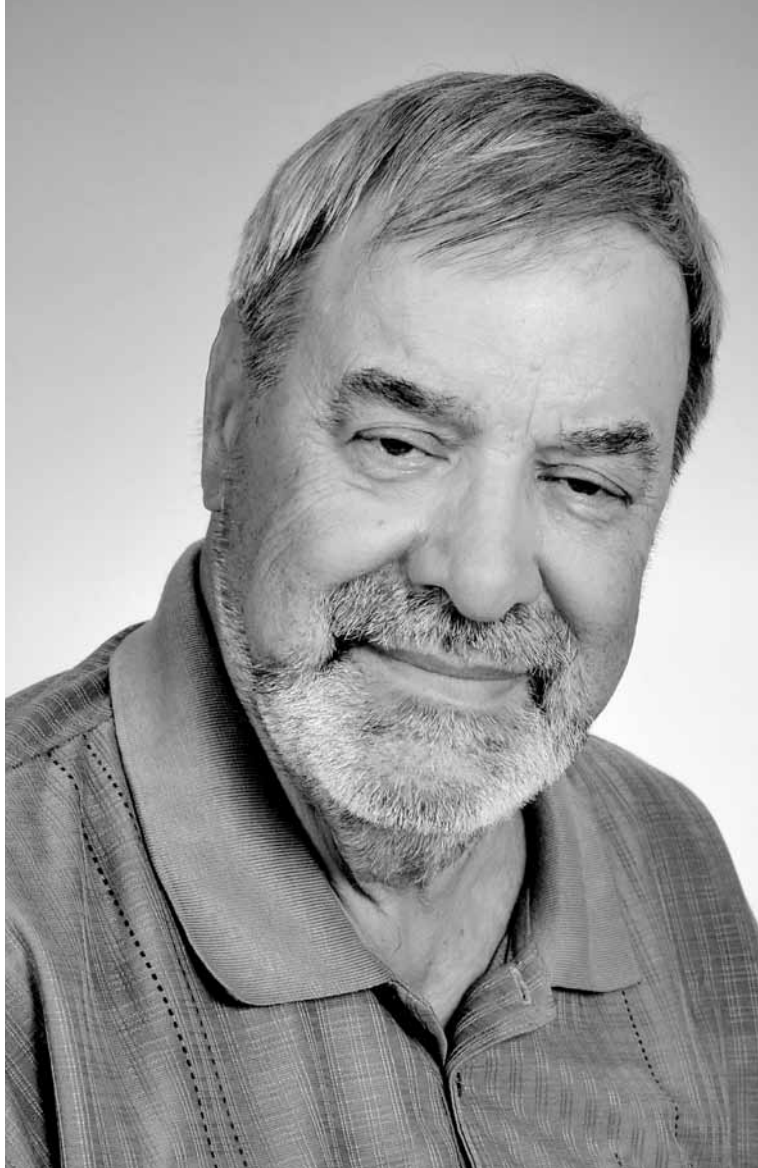
Uredio
Akademik PAVAO PAVLIČIĆ

RAZRED ZA KNJIŽEVNOST

JAKŠA FIAMENGO

1946. – 2018.

John Frenkel

SADRŽAJ

Akademik Pavao Pavličić	
<i>Govor</i>	9
Akademik Zvonimir Mrkonjić	
<i>Jakša Fiamengo</i>	13
Akademik Tonko Maroević	
<i>Jakša Fiamengo</i>	19
Ana Batinić	
<i>Bibliografija izdanja Jakše Fiamenga</i>	27

RAZRED ZA KNJIŽEVNOST

SPOMENICA

posvećena preminulom

AKADEMIKU JAKŠI FIAMENGU

redovitom članu

Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu

(Komiža, 26. studenoga 1946. – Split, 27. prosinca 2018.)

KOMEMORATIVNA SJEDNICA

održana je u srijedu, 15. siječnja 2020.

u Velikoj sjedničkoj dvorani palače

Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Na sjednici su govorili:

akademik Pavao Pavličić, tajnik Razreda za književnost

akademik Zvonimir Mrkonjić

akademik Tonko Maroević

Kad čovjek obuhvati jednim pogledom ono što je Jakša Fiamengo ostavio za sobom u obliku teksta, može mu se učiniti da su u jednoj osobi živjela tri autora, i to prilično različita među sobom.

Jer, Jakša je bio novinar, pratio je – kako se to u krugu profesionalaca kaže – kulturu, i to osobito književnost i kazalište. Nadalje, bio je pjesnik, i nanizao je lijep broj poetskih zbirki, te se u hrvatskoj lirici izdvajao osobujnim glasom. Napokon, bio je on i pisac tekstova za popularne pjesme, i tu su njegovi uspjesi bili najvidljiviji. Ta tri posla imaju svaki svoja pravila i navade, pa tko bi poznao samo jednu vrstu Fiamengovih tekstova, teško bi u ostale dvije vrste prepoznao istu autorsku ruku.

Ali, to je samo prvi dojam. Čim se malo zadubimo u ono što je Jakša napisao, lako ćemo uočiti da postoji važna poveznica između sva tri tipa njegovih tekstova. Ili, možda je bolje reći: postoji zajednički temelj na kojemu svi oni počivaju. Taj je temelj zavičajno tlo, oni hrvatski krajevi što ih oplakuje Jadransko more. Na tom tlu stoji i iz njega niče sve ono što je Jakša Fiamengo ikada stvorio.

Vrijedi to za novinarsku dionicu njegova rada. Gotovo cijeli život pisao je za *Slobodnu Dalmaciju*, pa je, već i zbog regionalnog karaktera tih novina, bio vezan za zbivanja u našoj uzmorskoj regiji. Zapravo bi se moglo odlučno reći da je on svojom novinarskom temom smatrao sve što se tiče dalmatinske kulture. Pri tome ga je više zanimao život te kulture i njezin dodir sa zbiljom, a manje mu je bilo do toga da stvara sustave i hijerarhije. Zato se manje – i neradije – bavio književnom i teatarskom kritikom, a s više je poleta pisao prikaze kulturnih događaja, poput šibenskog Festivala djeteta, i znanstvenih skupova, poput Dana hvarskog kazališta. Dapače, znao se tekstom uključiti i u popratne manifestacije dalmatinskoga kulturnog života, pa je, naprimjer,

putovao širom globusa s članovima Hvarskog pučkog kazališta i s tih putovanja donosio zanimljive reportaže s nizom izvanrednih zapažanja o našim ljudima u dalekom svijetu i o tome što njima znači hrvatska kultura.

Vrijednostima – njihovim nalaženjem i njihovim usustavljanjem – bavio se Jakša Fiamengo u svojoj poeziji, onoj što ju je objavljivao u knjigama. U toj poeziji za njega kao da i nema druge teme osim Mediterana, osim obalnih naših krajeva i njihove povijesti. I onda kad su mu pjesme ljubavne, i onda kad su turobne i zdvojne, one se – premda se to možda izravno ne kaže – zbivaju u dalmatinskom krajoliku koji je, dakako, obilježen svojom povezanošću sa svijetom i svojim dugim trajanjem. Zato je njegov emblematski naslov *More koje jesi*, jer u tome *jesi* zrcali se i *jesam* i *jesmo*, a čuje se i prizvuk molitve. Cjelina Jakšine poezije određena je svojim sredozemnim karakterom i izvan toga konteksta ona se ne može dobro razumjeti. Možda je zato znakovito što je on – nakon što je desetljećima rabio slobodni stih – u jednom času stao pisati sonete i što je za temu tih soneta uzeo gradove na hrvatskoj obali i njihovu povijest. Sonetom je on još jače istaknuo svoju mediteransku orijentaciju, pa je zato mogao – usporedno s tim – pisati i dalje slobodne stihove, znajući da će oni – u relativno novom kontekstu – biti shvaćeni i tumačeni na ispravan način.

No, s vremenom je osjetio potrebu da svojoj poeziji pridoda još jednu dimenziju. Ta dimenzija bila je glazba. Negdje ranih sedamdesetih godina XX. stoljeća, nakon što su Britvićeve i Dedićeve pjesme pokazale da uglazbljeni tekst može biti i te kako književno vrijedan, stao je i Jakša – zajedno s još nekolicinom tada mladih pjesnika – pisati stihove za skladatelje popularne glazbe. Pokazalo se tada dvoje. Prvo, da Jakša ima izvrsno uho za razne vrste vezanoga stiha – koje su glazbi potrebne – a k tome kuje inovativne rime, na književnom jeziku, ali osobito na dijalektu, što splitskome, što komiškome. Drugo, pokazalo se da on ima mnogo književnih ideja koje se ne daju na adekvatan način uobličiti u tzv. ozbiljnoj poeziji, ali i te kako dolaze do riječi u poeziji vezanoj uz glazbu. Progovorio je tu i njegov humor (sjetimo se samo *Nadaline* ili *Sode bikarbone*), ali i opora a uvjerljiva dalmatinska melankolija, kao u pjesmi *Ništa nova*, te čak i katastrofične vizije, kao u pjesmi *Naresla je tutuvica*.

Po tim, uglazbljenim pjesmama Jakša je postao poznat široj javnosti. Ili, točnije, postale su poznate njegove riječi, dok je on sam ostajao – namjerno – donekle u pozadini. Njegov se status u očima slušateljstva može izraziti jednom tvrdnjom velikoga češkog pisca Karela Čapeka. A Čapek je izjavio kako priželjkuje da njegove knjige budu toliko čitane da im otpadne naslovna stranica s imenom autora te da tekst nastavi živjeti anonimno, kao isključiva svojina publike. A nešto slično dogodilo se s pjesmama Jakše Fiamenga: mnogi od onih koji danas zajedno s društvom pjevaju o tome kako se s ponistre vidi Šolta nemaju ni pojma tko je te stihove napisao. Jakšine su pjesme, ukratko, postale narodne u najboljem smislu te riječi, a publika se odnosi prema njima kao da ih je sama stvorila. Za pjesnika, vjerujem, jasnije potvrde vrijednosti i većega uspjeha ne može biti.

Jakši, doduše, sve to nije uvijek bilo drago. Poštovao je publiku popularne glazbe i bio joj je zahvalan za ljubav i prihvaćanje, ali je ipak, čini se, povremeno imao osjećaj da su uglazbljeni tekstovi ipak samo primijenjena umjetnost, a da su važnije – i bolje – one druge njegove pjesme, one ozbiljne, pa je volio da mu to barem struka prizna. I ona je to i činila, moglo bi se reći bezrezervno. Stvar je samo u tome što njezin glas – zbog same naravi medijskoga prostora – nije dopirao do onoliko ušiju do koliko su dopirale Jakšine uglazbljene pjesme i senzibilitet o kojem su svjedočile.

Ali, Jakšina zabrinutost za sudbinu vlastitoga opusa nije bila posljedica nikakve taštine nego plod želje da se njegovo djelo shvati kao cjelina, kao nešto što je organski povezano. Pri tome je mislio i na svoje literarne i na svoje uglazbljene pjesme, a ja bih tome dodao još i njegove novinarske radove. Jer, ne samo da sve te tri grane rastu iz istoga stabla nego jedna drugoj pomažu i međusobno se podržavaju.

Treba znati da je Jakšu njegov novinarski posao odveo u mnoge gradove i mjesta uz more, kamo možda nikad ne bi dospio, i ondje mu ponudio motive za pjesme, bilo ove, bilo one vrste. U drugu ruku, oknjiženi njegovi stihovi doveli su ga na putove kojima se dalje moglo kročiti samo uz pomoć tekstova za popularnu glazbu. A tekst za popularnu glazbu često je u sebi krio klicu nečega što će doći do riječi istom u

ozbiljnoj, literarnoj Jakšinoj poeziji. To što je u toj poeziji rečeno dospjelo je u antologije i ondje se s pravom nalazi. A ono što se kaže u pjesmi *Sutra će te ponit* moglo se reći samo u klapskoj pjesmi koja se i danas pjeva na pogrebima. Sve tri komponente uvijek idu zajedno.

Ili je možda postojala i četvrta? Ta četvrta komponenta mogla bi biti zbilja, to jest život. Jer, Jakša je bio posve urastao u svijet svojega zavičaja i u tom svijetu – i u njegovim manifestacijama – on se uspijevao i kao čovjek potpuno realizirati. Trebalo ga je samo vidjeti gdje pjeva s članovima Hvar-skoga pučkog kazališta, s kakvim zanosom to čini, kako ozbiljno, a u isto vrijeme i radosno, pa da shvatimo što je i kako izgleda sretan čovjek. Takva sreća, doduše, traje koliko i pjesma, ali i to je mnogo, to je sve.

I zato mi dopustite da ovo kratko prisjećanje završim sasvim osobno. Jakšu sam poznao od vremena kad smo obojica bili u sredini dvadesetih i sve ovo vrijeme pomno sam pratio njegov rad i njegov životni put. Zato sam uvjeren: ako ostali pokojnici pjevaju u anđeoskim zborovima, Jakša je i na nebu našao klapu, pa s njom pjeva šotovoče ispod nekoga volta od oblaka.

JAKŠA FIAMENGO

Poeziju Jakše Fiamenga svakako je najjednostavnije tautološki odrediti, po Cvjetku Milanji, njegovim mediteranizmom jer to na prvi pogled zadovoljava i sadržajno i formalno. Tradicija Sredozemlja, počevši od trubadura, i nadalje sadrži i izvedbeni aspekt, jer su se njihove pjesme izvodile bilo da je izvođač bio sam pjesnik ili netko drugi. Fiamengo svakako nije *poeta vates* nego intimist koji računa na intimno okruženje. Ali vidjet ćemo da njegovo kasnije sudjelovanje u hrvatskoj šansoni ima svrhu prekoračivanja tog intimizma, ma i po cijenu stanovite formalizacije sadržaja i forme priopćavanja.

U početku bijaše more. Nije samo riječ o Fiamengovu osobnom izboru nego o svim pjesnicima što mu prethode kao o memoriji na koju se on nastavlja, Maruliću, Ujeviću, Alfreviću, Cettineu, Quienu, Dragojeviću, Petrasovu Maroviću, Zidiću i Maroeviću. Za Hrvata more je arhetip. U svojoj prvoj zbirci *Stepenište* (1966.), koju je objavio zajedno s Momčilom Popadićem, Fiamengo kaže:

*to more što me spaja s nekim drugim morem
što živi sa mnom u izobilju ili trpi moju glad
to more koje sasvim pouzdano zna kojeg je mora središte
koje zna kojim se kopnom nastavlja
to more što me sadrži u nekom drugom moru...*

Fiamengo započinje svoj pjesnički put u ozračju iskustva egzistencije, ali ne iz mihalićevskog tjeskobnog okruženja. Za njega je poezija sve što

proizlazi iz iskustva neposrednog, svakidašnjeg života premda iz metaforske vizure. To je vizura *ispod volta*, intimistički svijet zavičaja kao popudbina odlaska u svijet iz kojega se imamo kamo vratiti ako se ikada iz njega ode. Pravi početak Fiamengova opusa treba vidjeti u zbirci *More koje jesi* (*More koje jesi* iz 1968.). Ali more je opće mjesto mladih razlogovaca. Tako se prva zbirka Igora Zidića zove *Uhodeći more* (iz 1960.). Kad Fiamengo pjeva o stvarnom moru, kako navodi Cvjetko Milanja, „pjesnikov narativno-opažajni vitmanovski stih preobražava se u solilokvij u kojem more odjednom postaje enigma vlastitog unutarnjeg ontološkog morskog dna i pučine... pjesnika usporedo zapljuskuje njegovo irealno koje osjeća u sebi te u pjesmama često dolazi do spajanja obzora i introspektivnog pjesničkog oka, kao i do duševnog promišljanja s kretanjima i mijenama mora“. Forma u kojoj ispisuje stihove, kako je kritika uočila, stanovit je „vitmanovsko-biblijski verse“ koji dobro podnosi fiamengovsku rječitost.

U svojoj trećoj zbirci, *Vjetar oko kuće* (1976.), već u naslovu prvog ciklusa opisuje sebe kao *zapisivača u zavjetrini*. I doista, u toj knjizi Fiamengo dugim stihovima bilježi raspored prizorā stvarnog zajedno s njihovim predmetima. U njima se može očitati i naputak odustajanja od tendencije, ideologijskog predznaka ili književnog koncepta. Fiamengo se tu iskazuje kao pjesnik izrazito prostornog iskustva te njegovi stihovi, ponešto usporeni tempom, uspostavljaju zapisnike viđenog, popraćene općim mjestima što ih stavljaju u širi kontekst. Progonjen doslovnošću, Fiamengo je u ovoj knjizi ocrtao svoje „polje mogućeg“ omeđeno podnebljem, krajolikom, urbanim i predmetnim okruženjem, koje će ostati svojstvenim njegovu pjesništvu. Zapisivačke se nakane nikada neće osloboditi bez obzira na stilizacije i pokrate. Zabilježimo da se u doba kada se njegovi vršnjaci pripremaju na temeljitu relativizaciju zbilje u samovolji jezika Fiamengo nalazi na početku, točnije pri počelima. Ovaj se pjesnik naime spontano svrstava uz sredozemnu težnju svođenja svijeta na antička tvarna počela, pri čemu nije nikad moguće misliti jedno počelo a da se istodobno nema na umu ravnovjesje u kojem i ostala počela stoje u osobitom omjeru.

Knjiga *Dolazak u kruh* (1998.) znači stanovit pomak na području nauka o počelima. Štoviše, u težnji „sustizanja kornjače“ i dokazivanja

mogućnosti kretanja nasuprot elejskoj aporiji Fiamengo ima potrebu obratiti se još jednoj sredozemnoj teoriji prapočetaka, a to je biblijsko Postanje. Tako u uvodnoj pjesmi knjige *Alfa* govornik govori iz pozicije Demijurga, bez sumnje uživljavajući se u ulogu svemoćnog subjekta koji će se, zapavši u vrijeme, morati pomiriti s općom relativizacijom svemoćnog subjekta koji će se, zapavši u vrijeme, morati pomiriti s općom relativnošću, postati čovjekom.

Narativno šireći tematski krug sredozemnih sudbina, Fiamengo govori zatim kao Jason čija je plovidba izgubila odredište: *Ide družba kroz maglu, jedva se već naziru / glasovi i podvizi, jedva se vidi i krma, kob njezine sjene, raspad našeg sna*. Slične su zagonetne figure Arijadna i Zenon, Edip i Filoktet, pogodne izraziti retoričke protege sredozemnog krajolika. Umjesto pojednostavnjivanju sudbinske okosnice, retorika u Fiamenga teži često narativnom kompliciranju gomilanjem pojedinosti oko teme. Događa se Fiamengu da više zapisuje ugođaj, njegov opisni mehanizam i asocijativnu automatiku nego što utvrđuje pojave. *Sjeme sam i još uvijek ne razumijem kako / dospijevam klihati i naseliti drveće, kako rastvaram zemlju i kako mi uspijeva navesti / zrelost da me primi poput riječi koja se / izgovorom svojim mijenja u doba kad se / sjenama što službuju kamenu rastale uporišta*. Fiamengu se samo iznimno događa da mu pjesma bude točka svijesti zabilježena stvarnim rukopisom. Umjesto toga Fiamengo emfatički proziva stvari uime rasporeda koji im je unaprijed zadan afektivnom mitologijom sredozemnog prostora. Uopće bi se moglo primijetiti da kod Fiamenga uvijek isto raspoloženje zadaje slična literarna rješenja. Poetizacija, kojoj on često pribjegava, sastoji se u tome da pripisuje poetičnost stvarima umjesto da poezija bude ishod osmišljavanja razdaljine prema njima. „Pjesnik čistog glasa, naravnog ritma i birane leksike“, kaže Tonko Maroević, „gotovo nagoni uljepšava ono čega se dodirne. Stanovite granice prepoetiziranog odnosa prema svijetu vide se u nekim gotovo spomenarskim zapisima...“

Kritika je pratila Fiamengove zbirke – sažimamo ovdje prikaz analize Cvjetka Milanje – ako se u više osvrta spominje njegov manirizam. Tako Milanja zove neomanirizmom Fiamengovu i Paljetkovu poeziju

uzimajući ga kao njihovu „stilsku” karakteristiku“. Mandić kaže da je Fiamengo uspio „predočiti čitavu jednu malu filozofiju odnosa prema moru“. Zuppa ističe glatkoću pisanja“ i ništa novo, nit’ išta više od toga. Mnogi spominju nezaobilazan utjecaj Saint-Johna Persea. Fiamengu se zamjera što je statičan i što nije dostigao metaforičnost francuskog pjesnika. Ukazivalo se na to kako je Saint-John Perse „pjesnik reda“, urbanoga prostora, kopna i mora, a Fiamengo „statičan pjesnik“ čija je slika percepcijski raslojena, nedovoljno izvorna. Unatoč tome Diana smatra da u Fiamenga more „živi prirodnim organizmom vezano uz ljudsku sudbinu“, ali je ipak za obojicu pjesnika, Saint-Johna Persea i Fiamenga, karakterističan himnički patos i tematizacija praelementa“, a za naš kontekst značajne su pjesme iz Saint-John Perseova ciklusa *Amers* iz 1957. (*Morekazi*). V. Tenžera je smatrao Fiamengovu himničnost užasno monotonom. Više mu smeta intelektualno rezoniranje i poantiranje, jer bi intencija takva „spjeva“ trebala biti drukčija: izraziti neosviješteno, „nesvjesno“ stanje prirodnog bitka. U zbirci *Vjetar oko kuće* iz 1975., navodi Hrvojka Mihanović-Salopek, „u obzor pjesnikova pogleda ulazi široki spektar svakodnevnih predmeta. Ali ta prepoznatljiva opipljivost samo je kulisa, ‘onaj vidljivi dio sobe’ u kojem autor pronalazi svoj vlastiti drugačiji unutarnji vid te u svijetu ‘iza pritvorenih vrata’ (sna ili misli) traži drugi prikriveni smisao svega što vidi. Bachelardovski je to ulazaku područje snovite egzistencije gdje je, prema Fiamengovim riječima ‘svijet slika izagnan iz sjaja vidljivog u snagu sna’, a ‘to što slika okupi izvana je i iznutra u čemu smo jednaki, mjesto našeg boravišta, stan naše prisebnosti’ (‘To što slika sna okupi’)“. Bože V. Žigo napisao je da je u toj zbirci Fiamengu „bliže nužno bilježenje tragova nestajanja i postojanja negoli sažimanje u pretenciozne zaključke.“ „Uvjetno rečeno“ – nastavlja Milanja – „drugu fazu Fiamengova pjesništva čini korpus od zbirke ‘Svjetiljka radosnog moreplovca’ (1988.) pa do danas, iako je i tu uočiti određenu evoluciju, kako u formalnom smislu (ne samo sonetne zbirke) tako i približavanjem kronotopu i autobiografizmu.“ „Izbor iz svih dotadašnjih zbirki s pretežno zavičajnom tematikom i širokim registrima slobodnog stiha“ – zaključio je Tonko Maroević – „potvrđujući melodioznost govorenja te složenost i slojevitost slikovitosti

i metaforike, tiskao je u knjizi 'Zemlja od vremena' (1996.). Zbirka soneta 'Pedesetogodišnja pjesma' (1996.) obilježava sažet i gust izričaj. U knjigama 'Sukanje kućne dobrote' (1997.), 'Dolazak u kruh' (1998.), 'Ljestve Jakovljeve' (2003.), 'Ovjera beskraj' (2005.) i 'Nebo podneblje' još određenije nastoji na evokaciji vrijednosti baštinjenih prostora. "Maroević zaključuje svoj tekst popisom šansona i drugih sličnih uradaka po kojima je Fiamengo bio najpoznatiji: „Napisao je više od 300 pjesama namijenjenih skladanju i pjevanju, u rasponu od šansona do pučkih popijevaka iskazujući u njima jak osobni pečat i dar povezivanja nostalgije i humora, lokalnosti i univerzalnosti. Njihova popularnost učinila ih je gotovo anonimnim javnim dobrom, a izbor je objelodanjen u knjigama 'Piva klapa ispo' volta' (1994.) i 'Karoča gre' (2006.). Također objavljuje pjesme za djecu, grafičko-pjesničke mape, prijevode te scenarije za kazališne, televizijske i filmske izvedbe i svečane prigode."

Fiamengova poezija polazi od mora kao arhetipa i elementarne zbilje da bi se ona pisanjem postupno brisala: trošila se životnim slučajima, pretvorbom povijesti u priču, građe u anegdotu, pjevnim stripom činjenica, zamjenjivanjem tragedije u komediju, lica u maske. Pjesnik se trošio u potrazi za globalnom metaforom, ni fenomenološki usmjeren prema stvarima, ni ontologijom opterećen definicijama bitka, ni trubadurski marljivo tražeći savršenstvo forme, ni ognjištarski zagrijan. Pjesme su mu se trošile u šansone, smijao se ne bi li proplakao, i u tome je loše uspijevaao, općim mjestima plaćao je prozaične činjenice. Nije mogao drugo nego pisati, jedva je čekao da se smiri „ispod volta“.

JAKŠA FIAMENGO

Da, možda ćete me tražiti, svakako hoćete, / ali ja više ni na koji način neću biti tu – zapisao je Jakša Fiamengo u svojevrsnoj testamentarnoj pjesmi nazvanoj *Post scriptum*. Doista, okupili smo se ovdje i njega tu više nema, ali ako ga budemo tražili, i dalje ćemo ga nalaziti u njegovim stihovima, jer je kroz pjesme i *pisme* on nastojao ostaviti trajniji trag. I doista je u stihove uspio unijeti najbolji dio sebe, dapače podijeliti s nama većinu iskustava proživljena svog vijeka. Učinio je to na način da ga i dalje prepoznamo, ali i tako da se i drugi u njegovim tekstovima prepoznaju, bilo da ih čitaju na stranicama knjiga bilo da ih pak slušaju u glazbenim izvedbama. U svakom slučaju, kao za malo koji drugi opus, za Fiamengov bi se moglo kazati: Sve bilo je pjesma!

Jakša Fiamengo rodio se u Komizi na otoku Visu, u zbijenom ribarskom gradiću otvorenome širokoj pučini, ali tom pogledu na pučinu daje dodatne mjere i razmjere otočić Biševo. Doživljaj maloga mora lučke uvale s njezinim brodovima i velikoga mora što se nudi beskraj uobilježio je pjesnika shvaćanjem o prepletenosti i međuzavisnosti onoga što je neposredno dano i onoga što je nedohvatno, onoga što je fizički prisutno i onoga što je s onu stranu vidljivoga. Sasvim je sigurno iz zavičajnoga okružja ponio upravo svijest o porcijama, o odnosima između skromne i prisne blizine i zanosne i prijeteće daljine. Ali nema dvojbe da ga je isto tako zanimala otočna priroda sa svojim raslinjem i živim bićima, kao i skladna urbana sredina s ljepotom kamene obrade i organskom sraslošću s okolinom.

Iz Komize je Fiamengo dobio pečat nezamjenjiva sredozemništva, osjećanje kontinuiteta i dugoga trajanja, ako ne baš vječnosti, a ono starih

i neprekinutih povijesnih slojeva, što idu barem od Grka i Rimljana i preko naraštaja djedova dopiru sve do dana u kojima se on emotivno i intelektualno formirao. Usuđujem se tvrditi da je iskustvo ishodišnoga maloga starinskog svijeta za njega bilo i ostalo mnogo važnije od svakoga aktualiteta.

Ipak, treba napomenuti da je Jakša rođen 1946. godine i da je osnovnu školu pohađao u rodnome mjestu, a da je u Splitu potom pohađao klasičnu gimnaziju i stekao solidnu naobrazbu. Potom se zaposlio kao novinar u dnevniku *Slobodna Dalmacija* i proveo čitav profesionalni radni vijek kao kulturni kroničar i kazališni kritičar, pritom i kao neumoran putnik, ponajprije po svim dalmatinskim odredištima, a potom i po raznim zemljama i čak kontinentima. Živeći i djelujući trajno u Splitu, posvećivao se povremeno uredničkim, voditeljskim i prosudbeno-izborničkim zadacima, ali više od društvenog života bio je uronjen u svakodnevicu, provodio je s običnim ljudima sate i dane kao njihov prirodni suputnik i supatnik, kao njihov pjesnik i pjevač, organski uklopljen u svoju sredinu. Popularnost koju je stekao uglazbljenim stihovima nije ga od njih udaljavala nego ga je, naprotiv, činila dobrodošlim u svaku klapu, u svaku konobu, a on sam nije se nimalo držao na distanci.

U književnost je startao vrlo mlad, 1966. godine zbirkom *Pred obećanom zemljom*, a unutar istih korica knjižice *Stepenište*, koju je dijelio s Momčilom Popadićem. Osim zajedničkoga starta, vezivalo ih je i prijateljstvo te činjenica da su se jedan i drugi zatim okušali i ostvarili kao tekstopisci, *parolieri*, da ne kažem šansonijeri (s obzirom na to da sami nisu uglazbljivali ni pjevali svoje stihove). Senzibilitet im međutim nije bio isti, od podsmješljivijeg i zajedljivijeg Popadića Fiamengo se izdvajao većom prisnošću i nježnošću, većom vezanošću za atmosfere i ambijente primorskih mjesta. Koliko god mu i godili uspjesi na planu dalmatinske kancone, Fiamengo se često i žalio što mu prevelika vidljivost niza uspješnica zaklanja pogled na pjesme pisane i objavljivane na papiru, za koje je smatrao da u njima izražava svoj osobni svijet i iskazuje svoj pravi glas. Uvjeren sam međutim da postoji stanovita komplementarnost između njegovih „primijenjenih“ i tzv. ozbiljnih stihova, pa ako neki *više* a drugi *niže poju*, ne znači da jedni iznevjeravaju druge u sferi doživljajnosti i ekspresivnosti.

Prvim samostalnim oknjiženjem, zbirkom *More koje jesi* (1968.), Fiamengo je, već kao dvadesetdvogodišnjak, našao svoj autentični motiv i vlastiti ton. Molitveno i intimno obraćajući se elementu iz kojega po mitu sve proizlazi i koji svemu prethodi, pjesnik uspostavlja odnos između strahopoštovanja i poniznosti, ali i između prepoznavanja i pronicanja sličnosti: *ima nešto u tom moru i u meni što ga pratim* auftakt je neprekinuta dijaloga, relacije koja će doživotno obuzimati pjesnika, svjesnoga da mu mrmor mora diktira i ritmizira glasanje, ali i da njegove riječi daju moru nužnu protežnost, jasnoću i toplinu.

Taj rani, početni – a nipošto početnički – Fiamengo našao je u biblijskom versetu, u stihu nalik bugarštici, u epskom zazivu počela nalik govoru Claudela ili Saint-John Persea, odgovarajući korelativ za evokaciju energetske razmjene između nijemoga mora i brbljive riječi, između hučnih valova i govora usmjerena šutnji. Pjesnik stoji u obrani autentičnosti naspram inflacije govora: štit sam moru kao čovjek / kojemu su mnoge riječi suviše / zar nisu i more mnoge riječi progonile. Teškoće posredništva između različitih razina postojanja, različitih načina manifestiranja izazivlju sljedeće reakcije: *od koje ću sve riječi morati očekivati pristanak / da kažem more da kažem prisutnosti*, odnosno zadobivaju razrješenje u paradoksalnom spoju: *more kojem riječ blagu iz kopna izvlačim / sve progone mora koje zasluži ovo kopno*. Evidentno je da Fiamengo računa s prazninom i tišinom što se rasprostire od imenovanja do značenja, da njegova poetika podrazumijeva nesvodivost pojave na znak, ali da stoga ipak ne odustaje od izazivanja „kratkog spoja“ kako bi iz suprotstavljenih strana (prisutnosti i neprisutnosti) vrcnula iskra, iskočila riječ koja bi jedno i drugo obasjala.

Intuitivno i iskonski Fiamengo je pronašao svoj put, sasvim izvan naraštajnih tendencija i globalnih usmjerenja svojih poetskih vršnjaka. Izdvojen i dvostruko otočan, nakon naznačene staze možda je osjetio i potrebu okušavanja drugih mogućnosti, drugih iskustava, pa čak i odmjeravanja s inim i drugačijim poetikama. Sedam godina nakon spomenutog, ekskluzivno „maritimnog“ i bitno kozmološki intoniranoga, prvijenca

Fiamengo se javlja zbirkom *Vjetar oko kuće* (1975.), a godinu nakon toga i zbirkom *Večera u oku* (1976.). Jedna i druga mogle su potvrditi visoku pismenost i svježiu metaforiku, ali značile su svakako iskorak iz prvotnosti i svjetotvornosti demijurške riječi prema intimističkim, egzistencijalnim i senzualnim aspektima, svojevrsan bijeg u privatnost, s jedne strane, a utočište u kolektivnim ili generacijskim koordinatama, s druge. Vjerojatno je i sam osjetio da to nije njegov forte i njegov optimum, pa je za stanovito vrijeme stao s objavljivanjem, čak dvanaest godina nije tiskao novu zbirku.

Definitivan izlazak iz krize označio je objavljivanjem knjige *Svjetiljka radosnog moreplovca* (1988.), a dvije godine potom i zbirku *Oteto iz tmine*, obje u slobodnom stihu, a s dosta himničkih akcenata i afirmativnoga odnosa prema vidljivom i stvarnom svijetu oko sebe. Iz samih naslova zamjećujemo binarizam svjetla i tame, ali i osjećanje da mrak služi ponajprije kao pozadina na kojoj se bolje vidi sve ono što nas može ispunjati radošću i što upravo otimamo nevidu i nestajanju. Mogli bismo kazati kako se tim zbirkama originalno i autentično nadovezuje na liniju Cettinea i Ivaniševića, pa i Kaštelana i Milićevića, koji su na svoj način opjevali britkost odnosa kamena i mora, žestinu življenja u suočavanju sa smrću.

Ali upravo tada se naslućivala i konačno javila ratna opasnost, pa je Fiamengo spremno reagirao *Zazivom protiv zloduha*, pjesmom dostojanstvene obrane zavičajnog prostora i kulturnih i ljudskih tekovina. Definitivno okretanje nadahnućima iz regionalne povijesti i zatečene baštine iskazat će zbirke *Kutija Gaja Utija* (1994.) i *U situ jeziku* (1996.), a sredinom posljednjeg desetljeća prošloga stoljeća načinit će i prvi saldo čitava opusa: pjesme za glazbu okupit će pod naslovom *Piva klapa ispo' volta* (1994.), a stihove iz zbirki ukoričit će u znaku *Zemlje od vremena* (1966.).

Istovremeno dolazi i do Fiamengova odlučnoga okretanja obliku soneta. *Pedesetgodišnja pjesma* označit će pjesnikovu i biološku i izražajnu zrelost, pa i priliku da u obliku „zvonjelice“, „zučnopojke“ (što su hrvatski nazivi za sonet, koji naglašavaju njegove zvučne sastojke), kristalizira svoje poetske slike i dadne im odgovarajuću melodijsko-ritmičku strukturu, kakva inače karakterizira njegove pjesme za pjevanje. Uslijedit će kroz vrijeme

čak četiri-pet sonetnih zbirki, kojima će često biti slikovito predstavljani dalmatinski i istarski gradovi i spomenici (poput Nazora), a time će se još određenije ulančati u neosimbolističke i blago klasicizirajuće tendencije koje inače karakteriziraju mediteransko doživljavanje i osjećanje.

Mnoge potonje zbirke također su antejski vezane uz *Rođenje zavičaja*, kako se naziva još jedna od Fiamengovih kumulativnih knjiga, a slijedili su redom *Sukanje kućne dobrote*, *Dolazak u kruh*, *Sakrament plovidbe*, *Ljestve Jakovljeve*, *Ovjera beskraj*, *Nebo podneblje*, *Domaće relikvije*. Iz samoga nabranja zamjetljiva je učestala religiozna motivika i simbolika, jači metafizički i etički poticaji, sjeta i pomirenost sa životom i svijetom u kojemu se zatekao i čije vrijednosti zastupa i svjedoči. Nećemo kazati kako je to baš pripremanje za smrt, ali jest svakako potreba da se izravnavaju računi i nađu mjera i sklad za kojima je Fiamengo ustrajno težio.

Namro nam je Jakša lijepu i značajnu poetsku ostavštinu, zbog koje ćemo ga se često i rado sjećati. Tražit ćemo ga u knjigama i slušati u mnogim prilikama, a mi koji smo ga poznavali i rado pratili u njegovim stvaralačkim emanacijama žalimo za gubitkom prijatelja, ali znademo da nam je vrijedan, dobrodošao, i njegov svijetli trag.

JAKŠA FIAMENGO BIBLIOGRAFIJA

dr. sc. Ana Batinić

* Zvezdicom su obilježeni naslovi do kojih sastavljačica bibliografije nije uspjela fizički doći, ali se pojavljuju u prethodnim bibliografijama izdanja autorovih djela i/ili pretraživanjem kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Knjižnice HAZU te Knjižnica Grada Zagreba.

BIBLIOGRAFIJA IZDANJA DJELA AKADEMIKA JAKŠE FIAMENGA

PRED OBEĆANOM ZEMLJOM. U knjizi STEPENIŠTE. S Momčilom Popadićem. Biblioteka Kairos II. Ur. Frano Baras, Tonči P. Marović. Narodno sveučilište – Split, Split, 1966. [61] str.
Sadržaj: Jakša Fiamengo / Pred obećanom zemljom; Momčilo Popadić / Glasno doba godine.

MORE KOJE JESI. Biblioteka Vidika, knjiga 3. Ur. Jakša Fiamengo, Tomislav Slavica. Općinska konferencija Saveza omladine Split, Split, 1968. [60] str.
Sadržaj: Prisnost; Zapisi; More po legendi; Bilješka o autoru.

VJETAR OKO KUĆE. Biblioteka suvremenih pisaca, 8. Ur. Ivan Mimica. Čakavski sabor – Katedra za književnost i kulturu, Split, 1975. [92] str.
Sadržaj: Zapisivač u zavjetrini; Zlato večeri; Čas tvoje pribranosti; Zemljovid noći; Šetnja uz vrijeme; Bilješka o piscu; Sadržaj.

VEČERA U OKU. Suvremeno pjesništvo, knjiga 2. Ur. Ernest Fišer, Branko Bošnjak Alojz Majetić. Zrinski, Čakovec, 1976. 54 str.
Sadržaj: Ako si stvarna; Lovci na boje; Motiv sfinge; Vježbe iz sjećanja; Bilješka.

SVJETILJKA RADOSNOG MOREPLOVCA. Biblioteka suvremenih pisaca 85. Ur. Zvonimir Buljević. Književni krug Split, Split, 1988. 72 str.
Sadržaj: Pristajanje broda; Radost, radost; Pritoci sobe; Noć za prijatelje; Činim ti društvo; Sjećanje na vjetar; Sadržaj.

OTETO IZ TMINE. Biblioteka Kolajna 10. Ur. Tonči Petrasov Marović. Logos, Split, 1990. 89 str.
Sadržaj: Oteto iz tmine; Znaci podneblja; Zemlja od vremena; More u načvama; Post festum.

ZAZIV PROTIV ZLODUHA. Ur. Anatolij Kudrjavcev. Biblioteka „Suprotiva“. Knjiga 1. Društvo hrvatskih književnika – ogranak Split – Novinskopodružće „Slobodna Dalmacija“, Split, 1992. 51 str.

Sadržaj: Zaziv u vremenu / Kruno Prijatelj; Bilješka o piscu.

*SUPPLICA CONTRO LO SPIRITO MALIGNO. Talijansko izdanje knjige *Zaziv protiv zloduha*, Lecce, Italija, 1994.

MORE U KAMENU. Mapa sa slikarom Šimom Martinisom. Pjesničko-grafički zapisi o Komiži, grafike Šime Martinis, Split – Komiža, 1992.

KUTIJA GAJA UTIJA. Biblioteka „Zvonimir“, knjiga 4. Ur. Špiro Žižić. Dom kulture „Zvonimir“, Solin, 1994. 104 str.

Sadržaj: Sub divo; Zraka; Liber comisiae; Pečat getsemanija; Pogled s litice; Autorske bilješke uz neke od pjesama (J. F.); Za-govor (Dr. Ivo Babić); Bilješka o piscu.

PIVA KLAPA ISPO' VOLTA. Izbor iz skladane poezije. Ur. Ratko Vince. Ilustracije Zvonimir Mihanović. Biblioteka Plavi pingvin. Amalteja, Zagreb, 1994. 192 str.

Sadržaj: Predgovor – Žrtveni stihovi Jakše Fiamenga / Anatolij Kudrjavcev; Svjetiljka djetinjstva; Pričat ću te svima; Iluzija; Anđele moj; Nije li to ljubav bila; Produži, lađo; Autorove bilješke; Pogovor – Dalmatinska šansona Jakše Fiamenga ili tloris zavičaja / Arsen Dedić; Kazalo pjesama.

U SITU JEZIKU. Biblioteka suvremenih pisaca 113. Gl. ur. Jakša Fiamengo. Književni krug Split, Split, 1996. 117 str.

Sadržaj: Gdje more uđe; Izvod iz ljetopisa; Boranje vapnenca; Čuvar daha; Služba riječi; Oko kruha; Bilješka o piscu.

ZEMLJA OD VREMENA. Odabrane pjesme. Knjižnica posebnih izdanja. Prir. Goran Kalogjera. Crteži motiva Komiže: Jasna Levak. Vitagraf, Rijeka, 1996. 238 str.

Sadržaj: Uvodna pjesma – Pedesetgodišnja pjesma; Predgovor; Pred obećanom zemljom (1966); More koje jesi (1968); Vjetar oko kuće (1975); Večera u oku (1976); Svjetiljka radosnog moreplovca (1988); Oteto iz tmine (1990);

Zaziv protiv zloduha (1992); Kutija Gaja Utija (1994); U situ jeziku (1996); Izbor izvoda iz kritika (1967 – 1996); Bibliografija; Literatura; O piscu; Gdje se što nalazi.

PEDESETOGODIŠNJA PJESMA. SONETI IZ SVJETLOSTI. Biblioteka Ambrozija, knjiga I. Ur. Tomislav Domović. Naklada Perun, Zagreb, 1996. 89 str. Sadržaj: Blistanje; Gradovi nad morem; Gospa gusarica; Jeziku u slast; Plovidba po jugu; Zadnja zima; Bilješke uz neke od pjesama (J. F.); Dotaknuvši Empedokla (Luko Paljetak).

MASLINOV VIJENAC. Baštinski dani Croatia rediviva 1991 – 1995. Biblioteka Croatia Rediviva, knjiga 1. Sa Zlatanom Jakšićem, Dragom Štambukom, Vesnom Parun i Božicom Jelušić. Prvih pet laureata Croatia redivive. Izbor i proslav Drago Štambuk. Selca – Zagreb, 1996. 152 str. Sadržaj: Croatia rediviva / Drago Štambuk; Zlatan Jakšić; Drago Štambuk; Jakša Fiamengo; Božica Jelušić; Vesna Parun.

*SUKANJE KUĆNE DOBROTE. Garuda, Split, 1997. 111 str.

MORSKO I DRUGA MORA. Knjižnica Lastovanja. Ur. Jadranka Čobanov. Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ – Šibensko kazalište – MDF, Šibenik, 1998. 96 str. Sadržaj: Kućni duh; Abrakadabra; Riblji tulum; Ljeto u gradu; Dječak s oblakom; Igra riječi ili riječi igre (Ivo Brešan); Umjesto bilješke o piscu.

DOLAZAK U KRUH. Biblioteka: Theca Croatica. Gl. ur. Bože Čović. AGM, Zagreb, 1998. 104 str. Sadržaj: Ovo malo mene, ovo puno vjere; Sustizanje kornjače; Dolazak u kruh; Kuća sretnog čovjeka; Nebo prema jugu; Noćna duša; Zemlji, naposljetku; Bilješka o piscu.

PODNE NA TRGU. Slikovnica. Dječji vrtići Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko - neretvanske županije, Hvar, 2001.

OS/AXIS. IZBOR IZ POEZIJE/CHOICE FROM POETRY. Dvojezično, hrvatsko-englesko izdanje. Prijevod Miljenko Kovačićek et al. Ur. Ante Mekinić. Croma Co., Stobreč, 2003. 80 str.

*SAKRAMENT PLOVIDBE. Grafičko-pjesnička mapa sa slikarom Matkom Trebotićem. Zagreb, 2003.

LJESTVE JAKOVLJEVE. Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, knjiga 14. Gl. ur. Borben Vladović. Društvo hrvatskih književnika, Zagreb, 2003. 102 str.

Sadržaj: Sat zemlje; Čekajući barbare; Duša vode; Četvrtasto vrijeme; Druga modrina; Beskraj kapi; Bibliografija.

OVJERA BESKRAJA. Ur. Nives Tomašević. Naklada Ljevak, Zagreb, 2005. 101 str. Sadržaj: Puklo je more; Manuskript; Sakrament plovidbe; Suobrisi; Boje vremena; Carska nesanica; Pogovor; Bilješka o piscu.

NEBO PODNEBLJE. Biblioteka suvremenih pisaca 139. Ur. Joško Božanić, Zvonimir Buljević, Jakša Fiamengo. Književni krug Split, Split, 2005. 101 str.

Sadržaj: Valovanje; Nebo podneblje; Glina vrijedna daha; Bjeline u stihu; Suzanin vrt; Vrijeme za sjene; Bilješka o piscu.

DOMAĆE RELIKVIJE. IZABRANE PJESME JAKŠE FIAMENGA. Biblioteka Vlati 16. Izabrala i priredila Hrvojka Mihanović-Salopek. Naklada Bošković, Split, 2006. 288 str.

Sadržaj: Iz mediteranskog sjaja i dubine unutarnjeg mora (predgovor H. Mihanović-Salopek); Stepenište (Pred obećanom zemljom), 1966.; More koje jesi, 1968.; Vjetar oko kuće, 1975.; Večera u oku, 1976.; Svjetiljka radoznog moreplovca, 1988.; Oteto iz tmine, 1990.; Zaziv protiv zloduha, 1992.; Kutija Gaja Utija, 1994.; Piva klapa ispo' volta, 1994.; U situ jeziku, 1996.; Zemlja od vremena, 1996.; Pedesetogodišnja pjesma, 1996.; Maslinov vijenac, 1996.; Sukanje kućne dobrote, 1997.; Dolazak u kruh, 1998.; Os/axis, 2003.; Ljestve Jakovljeve, 2003.; Ovjera beskraja, 2005.; Nebo podneblje, 2005.; Mravi iz nezakcija, 2006.; Jakša Fiamengo – životopis; Bibliografija (važniji tekstovi o Jakši Fiamengu).

KAROCA GRE. IZBOR IZ SKLADANE POEZIJE. Fotografije J. Babić et al. Slobodna Dalmacija, Split, 2006. 127 str.

Sadržaj: Bože V. Žigo: Umjesto predgovora Poslanica Jakši Fiamengu; [izbor poezije]; Autorske bilješke; O piscu.

MRAVI IZ NEZAKCIJA. Istarski sonetni abecedarij. Knjižnica Nova Istra, sv. 25. Niz Lirika. Ur. Boris Domagoj Biletić. Slike i crteži Josip Diminić. Nova Istra – Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika, Pula, 2006. 111 str.

Sadržaj: [pjesme J. Fiamenga]; Pogovor / Josip Bratulić; O piscu; O autoru ilustracija.

KAD SAM BIO ODRASLIĆ. ZA ODRASLE U DJECI I DJECU U ODRASLIMA. Knjižnica Lastovanja. Ur. Jadranka Čobanov. Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ – Šibensko kazalište, Šibenik, 2007. 112 str.

Sadržaj: Kad sam bio odraslić; Nosač vremena; Nedjeljno ime; Varanje valova; Oblaci otoci; Svjetionik za vrijeme (Grozdana Cvitan); Bilješka o piscu; Sadržaj.

CREW OF ULYSSES. Izbor na engleskom jeziku. Ur. Srećko Lipovčan. Naklada The Bridge, DHK, Zagreb, 2007. 103 str.

ANIMA GEMELA. Ur. Vesna Špoljar. Liber, Rijeka, 2007. 114 str.

Sadržaj: Genius loci; Pred svemirom mora; Anima gemela; Putne figure; Noćna kretanja; Razdioba sjena; (Po)govor; O piscu; Bibliografija.

ROĐENJE ZAVIČAJA. Izabrane pjesme. Carmen Croaticum 1 – 100. Hrvatsko pjesništvo XX. stoljeća. II. kolo, knjige 21 – 40, knjiga 27. Ur. Branimir Bošnjak, Katica Čorkalo Jemrić. Vinkovci, 2007. 133 str.

Sadržaj: Predgovor – Uvala pred pučinom. Uz izabrane pjesme Jakše Fiamenga / Tonko Maroević; Puklo je more; Gramatikom plovi brod; Muzika zauvijek; O pjesniku; Glavna izdanja pjesama Jakše Fiamenga; Važnija literatura o Jakši Fiamengu; Napomena.

SONETNO PETOKNJIŽJE. Sabrani soneti. Ur. Vesna Špoljar. Liber, Rijeka, 2008. 399 str.

Sadržaj: Mijene i nestajanja; Pedesetogodišnja pjesma; Ljestve Jakovljeve; Nebo podneblje; Mravi iz Nezakcija – Istarski sonetni abecedarij; Anima gemella; Bilješka o piscu; Abecedno kazalo.

DAS LATEINISCHE SEGEL. [Izbor na njemačkome jeziku.] Kroatische Literatur der Gegenwart. Aus dem Kroatischen von Alida Bremer. Daedalus Verlag, Münster, 2008. 70 str.

JEKA. Biblioteka suvremenih pisaca, 148. Gl. ur. Jakša Fiamengo. Književni krug Split, Split, 2009. 121 str.

Sadržaj: Stigavši na trg; Čitajući znamenja; Iza okuke; Virus sjete; Punta corrente; Pigment zime; Bilješka o piscu.

SVJETLEĆA TIJELA. Gl. ur. Mate Ganza. Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika, knjiga 89. Društvo hrvatskih književnika, Zagreb, 2009. 115 str.

Sadržaj: Svjetle plohe; Litoral; Kasparov iskorak; Pod stablom; Sjetni mehanizmi; Bilješka o piscu.

TAJNA MJERENJA. Biblioteka „Lude gljive“ – knjiga druga. Ur. Kemal Mujić Artnam. Udruga *Jutro poezije*, Zagreb, 2009. 123 str.

Sadržaj: Čisti let; Pored svjetionika; Klizno vrijeme; Karte u neizvjesnom; Oproštajne varijacije; Fiamengove mjere prostora, riječi / Zvonimir Mrkonjić; Bilješka o autoru.

TREĆE ZVONO. Biblioteka „Hrvatski Parnas“. Knjiga 1. Ur. Nikola Đuretić. Naklada Đuretić, Zagreb, 2011. 106 str.

Sadržaj: Cesta u travanj; Spavanje na balkonu; Nagib vjetra; Hypnosovo ulje; Noćni prijevoj; Lira vjetra i sandale mora / Lidija Dujić; Bilješka o piscu.

HYPNOSOVO ULJE (IZABRANE PJESME 1966. – 2012.). Biblioteka Vlari 55. Ur. Zvonimir Penović. Naklada Bošković, Split, 2012. 303 str.

Sadržaj: Razmicanje pučine: Primopredaja vjetrova; Drvored u ljetnom predjelu; Večera na brodu; Sredozemni: Ariel, natura viva; Pulena; Jesenski angelus;

Nauk iz brodoljublja: U zaljev ulazi brod; Obiteljski skup; Komorna glazba; Davor Šalat / Rapsod sveprisutnog svjetla; Bilješka o piscu; Literatura (izbor).

VRIJEME S GREŠKOM. Mala knjižnica Društva hrvatskih književnika. Knjiga 132. Društvo hrvatskih književnika, Zagreb, 2012. 111 str.
Sadržaj: Zapovijed svjetlosti; Sedlo sv. Mihovila; Šešir, štap, tikvica; Stvor od uvale; Stari vjetar; Odjavna špica; Bilješka o piscu.

*ZATOČENI. Mapa sa slikarom Nikolom Skokandićem. 2013.

CVRKUT. Biblioteka „Hrvatski Parnas“, knjiga 9. Ur. Nikola Đuretić. Vlastita naklada Đuretić i Studio moderna d.o.o., Zagreb, 2014. 98 str.
Sadržaj: Ključajući svjetlost; Nagib vjetra; Rasprodaja vijesti; Prolazno vrijeme; Vaganje samoće; Lada Žigo/Povratak otajstvima vremena i prostora; Bilješka o piscu.

SPLIT ZA DJECU.¹ Slikovnica. Tekst Jakša Fiamengo. Ilustracije Saša Gubijan. Turistička naklada d.o.o., Zagreb, 2015. 28 str.

TALJENJE TALIJE. Sedam pjesnika o kazalištu. Ur. Jadranka Pintarić. Hrvatsko društvo pisaca, Zagreb, 2015. 163 str.
Sadržaj: Prolog; Arsen Dedić; Jakša Fiamengo; Enes Kišević; Tonko Marović; Zvonimir Mrkonjić; Tahir Mujić; Luko Paljetak; Pjesnici u rušnici / Lada Čale Feldman; Bilješke o autorima.

PČELA U JANTARU. Biblioteka suvremenih pisaca, Književni krug 157. Književni krug, Split, 2016. 114 str.

BOŽJI HLAD. IZABRANE PJESME. Izabrao i priredio Božidar Petrač. Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2016. 210 str.
Sadržaj: Pred obećanom zemljom 1966.; More koje jesi 1968.; Vjetar oko kuće 1975.; Večera u oku 1976.; Svjetiljka radosnog moreplovca 1988.; Oteto iz tmine 1990.; Zaziv protiv zloduha 1992.; Kutija Gaja Utija 1994.; U situ

1 Slikovnica je prevedena na nekoliko stranih jezika.

jeziku 1996.; Pedesetogodišnja pjesma 1996.; Sukanje kućne dobrote 1997.; Dolazak u kruh 1998.; Ljestve Jakovljeve 2003.; Ovjera beskraja 2005.; Nebo podneblje 2005.; Mravi iz Nezakcija 2006.; Anima gemella 2007.; Svjetleća tijela 2009.; Tajna mjerenja 2009.; Jeka 2009.; Treće zvono 2011.; Vrijeme s greškom 2012.; Cvrkut 2014.; Pogovor; Biobibliografska bilješka.

SPOMENICA PREMINULIM AKADEMICIMA

JAKŠA FIAMENGO

1946. – 2018.

Nakladnik

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, 10000 Zagreb

Za nakladnika

Akademik Dario Vretenar, glavni tajnik

Grafička urednica

Martina Delišimunović

Naklada

200 primjeraka

Tisak

Stega tisak, Zagreb

Zagreb, tiskano u srpnju 2022.

ISBN 978-953-347-460-1

